

RESSENYA
FEMINISMOS NEGROS. UNA ANTOLOGÍA

Alba Barbé i Serra

Línia de Recerca en Cossos, Gèneres i Sexualitats (LIRACGS)

Grup de Recerca sobre Exclusió i Control Social (GRECS)

Universitat de Barcelona

Jabardo, Mercedes (2012) *Feminismos negros. Una antología*.
Madrid: Traficantes de sueños, 314 p. ISBN: 978-84-96453-70-8.

Les interseccions existents entre els feminismes i els estudis postcoloniais han donat lloc a una espleta anàlisi entorn les seves mancances i potencialitats, fruit de compartir conceptes comuns –com el de “dona” o “negra”– en les anàlisis de la deconstrucció de les metanarratives dominants, al mateix temps que en el disseny d’estratègies polítiques de transformació social.

Feminismos negros. Una antología, apareix com una proposta política i personal de la mà de l’antropòloga Mercedes Jabardo Velasco amb una gran trajectòria en les anàlisis de la diàspora subsahariana amb perspectiva de gènere a nivell peninsular, i en particular, en un context nostrat com el Maresme. En el llibre que aquí es presenta, Jabardo coordina la recuperació de tota una sèrie de textos clàssics de referència, centrals en la construcció de la memòria històrica -de la *herstory*- dins la corrent crítica del(s) feminisme(s) negres, concretament en el seu paradigma o moviment afroamericà i britànic. Amb el present, l’antropòloga pretén apropar-nos a les pràctiques, crítiques i propostes epistemològiques, polítiques, socials i estètiques de les feministes negres, amb la intenció de forjar necessàries aliances i permetre ampliar horitzons contrahegemònics des de les perspectives parcials, els coneixements situats i la lògica de la subalternitat. Un compromís no sols amb la investigació etnogràfica sinó amb la visibilització de les lògiques d’estigmatització de les diàspores negres. Una proposta per descolonitzar el

coneixement i reportar la manera en què les representacions textuais d'aquelles subjectes socials, construïdes com "les altres" en diferents contextos geogràfics i històrics, es converteixen en una forma de colonialisme discursiu tentacular que no sols visualitza una realitat, sinó que al mateix temps, la construeix.

Avtar Brah (2004) apuntava com és necessari pensar una política relacional que no compartimenti les opressions, sinó que formuli estratègies per fer-ne front conjuntament, recolzant-se en una anàlisi paral·lela de com es connecten i s'articulen. Les coalicions estratègiques i la necessària evitació de jerarquies entre les polítiques de gènere i sexualitat, classe, ètnia o nació, apel·lant a l'establiment d'una interseccionalitat política dels diferents eixos d'estratificació de les opressions, ha estat apuntat per d'altres feministes com Chandra Mohanty (2008). L'autora del llibre, en una nota a peu de pàgina, ens deixa entreveure les anàlisis de Hill Collins que dialoguen amb aquestes altres pensadores i activistes feministes.

Cada matriz de dominación tiene una particular disposición de los sistemas de intersección de la opresión (...) La intersección de vectores de opresión y privilegio crea variaciones tanto en las formas como en la intensidad en la que las personas experimentan la opresión (p.36).

Allò que des dels feminismes postmoderns s'ha anomenat com a "teoria de la interseccionalitat", no és pas una proposta analítica novella, sinó que es remunta a les aportacions de Sojourner Truth a la Convenció dels Drets de la Dona a Akron, l'any 1852. Jabardo reconeix, en aquest primer apartat anomenat *Pioneras del feminismo negro* i a partir del discurs de Truth i el text de Ida B. Wells, l'oralitat i les eines de resistència dels grups subalterns, la base genealògica del feminisme negre nord-americà i les seves interseccions, així com la relació problemàtica amb el moviment sufragista.

Bases conceptuales del feminismo negro, comprèn els articles de Patricia Hill Collins, Ángela Y. Davis i Carol Stack, ambdues darreres dialogant, a través de les seves investigacions, amb l'epistemologia alternativa proposada per Collins en el marc dels *Black Studies* de la dècada dels 80's. Davis recupera en el seu article "*I Used to Be Your Sweet Mama*", a les grans dames del blues i del jazz del primer terç del segle XX (Bessie Smith, Gertrude "Ma" Rayner o Billie Holliday), apuntant el gènere musical com expressió de les noves realitats socials i sexuals del sistema post-esclavista, i facilitant la construcció d'una nova consciència negra. Stack, antropòloga blanca, penetra en les lògiques del gueto negre en *The Flats* – la zona amb un nivell socioeconòmic més baix d'una comunitat negra a Jackson Harbor en el Mitjà Oest dels EEUU-, pretenent comprendre i mostrar les estructures familiars i comunitàries des dels seus propis codis, amb una clarivident consciència de la seva posició com a antropòloga.

El tercer apartat del llibre, *La segunda ola del feminismo negro. Diàspora y estudios culturales*, traça el diàleg entre ambdues bandes de l'oceà atlàntic, observant la continuïtat existent entre el moviment afroamericà i el moviment britànic lligat a la *New Left*. Pratibha Parmar i Hazel Carby apunten a les nocions simplistes de les polítiques de la identitat, insistint en definir la diferència des de la pròpia perspectiva, tal i com Trinh T.Minh (1989) recull amb el concepte del "*Inappropriate/d Other*". Carby denuncia el racisme com a dinàmica estructural en la relació amb les feministes blanques, i critica la universalitat dels conceptes emprats des d'un sistema sexogenèric específic pel feminisme hegemònic, com el de "família", "patriarcat" i "reproducció".

Nuevas narrativas. Discurso postcolonial e identidades diaspóricas, inclou els articles de Jayne Ifekwunigwe i Magdalene Ang-Lygate. Ifekwunigwe ofereix les narracions de diferents dones que sobrepassen els límits i desafien les construccions essencialitzades del jo, la identitat, l'indret i la pertinença (dones d'origen anglès i nigerià, tanzà i alemany, etc.). Juntament amb Ang-Lygate que traça els espais de la deslocalització, constitueixen textos que des de posicions de postcolonialitat introdueixen interrogants i redefeixen identitats diaspòriques, observant la gestió i negociació del que Ifekwunigwe anomena la "polietnicitat", problematitzant categories com la de "dona negra".

Referències citades

- BRAH, Avtar (2004 [1992]) "Diferencia, diversidad, diferenciación" a VVAA (eds.) *Otras inapropiables. Feminismos desde las fronteras*. Madrid, Traficantes de sueños.
- MOHANTY, CH.T. (2008) "Bajo los ojos de Occidente. Saber académico y discursos coloniales" a *Estudios Postcoloniales. Ensayos fundamentales*. Madrid, Traficantes de sueños.
- TRINH, T. Minh-ha (1989), *Woman, Native, Other*. Bloomington, Indiana U.P.